

# BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

## PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:  
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.  
Pentru România și străinătate:  
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

## PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin  
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;  
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Ér banii de prenumerațiune la

TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

## Reformațiunea lui Luter.

(Continuare și fine.)

Papa Clement VII. nu a fost nici decât mulțumit cu dispuneriile luate de dieta din Nürnberg. De aceea a rugat pre împăratul Carol V, ca să îngrijescă de executarea edictului din Worms. În urma acestei rugări împăratul emise un ordin, în carele dispuse a-se observa cu totă rigorea edictul dela Worms, amenințând cu prosciere pre toți, cari nu se vor supune edictului dela Worms, și în carele promise tot de odată, că va stărui, ca papa să conchime un conciliu pentru aplanarea divergențelor.

Într'aceea în popor se întemplară următoarele, și anume:

1. În urma învățăturilor propagate de Luter se formă încă la anul 1521 secta „anabaptistilor“ în Zwickau lângă Vittenberg. În fruntea acestei secte se puse industriașul Nicolau Storch. Acesta se dechiară pre sine de profet, și adună în jurul său 12 apostoli și 70 de învățacei. La această sectă se alăturară și unii preoți, dintre cari înregistrăm aici pre Toma Miinzer. Acestia învățau, că dacă pentru primirea tainei sfântului botez se recere credință, atunci botezul nu se pôte administra pruncilor, ci numai ómenilor în vârstă. Ei diceau despre sine, că li-se arată Dumneșeu, că intenționéză a întemeia un „imperiu creștin liber“ și respingeau învățatura lui Luter despre justificarea omului numai prin credință. Fiind isgoniți acesti sectari din Zwickau merseră în Vittenberg cătră finea anului 1521, și prin pășirea lor cutezată produseră disordine prin aceea, că propagau, că sciința nu este de nici un folos, că lor li-se arată Dumneșeu prin Duchul sfânt, că ei voiesc să înființeze o republică a lui Christos,

în carea să nu fiă nici guvern bisericesc, nici civil; ci fie-care să facă ceea ce îi-dictéză legea, ce o are el în internul său, și în care republică averea să fiă bun comun al tuturor.

2. Încă în veacul al cincispredecelea s'a format între țeranii din Germania un puternic curent pentru îmbunătățirea sortii lor și pentru scergerea iobăgiei. Scrierile lui Luter au încurajat foarte mult acest curent; și țărănimea nemulțumită a pășit cu pretențiuni de reformă atât în biserică, cât și în stat. În biserică țeranii și-au formulat pretenșiunea, ca comunele bisericesci se alégă, și se destituie predicatorii (preoții), ér în viața de stat au cerut țeranii scergerea deciuiei ce o plateau domnilor în vite și preste tot scergerea iobăgiei. Pentru validitatea acestor pretențiuni țeranii din mai multe părți ale Germaniei s'au revoltat în contra domnilor, devastând fără cruțare mânăstirile și orașele.

În fața acestei ținute a țeranilor Luter ajunse într'o pozițiune foarte penibilă. Pre țeranii, cari cereau dela domni și dela stat o tractare mai evangelică, mai crestină, Luter nu putea să-i desavueze, fără a-și altera prestigiul; ér cu principii și în genere cu nobilimea nu putea să-se strice din motivul, că numai cu ajutoriul acestora potuse obține succes, și de acest ajutoriu avea trebuință și pre mai departe. În fața acestei situațiuni Luter a încercat să capaciteze atât pre anabaptisti, ca se nu se departeze de învățăturile sale, cât și pre țerani, ca să fiă cu răbdare, și să accepte, ca divergențele dintre dênșii și dintre domni să-se aplaneze prin arbitri. Nici anabaptistii, nici țeranii revoltați în contra domnilor nu au dat nici o importanță vorbelor lui Luter; ér dênșul necăjit pentru acesta a dechiarat pre conducătorii anabaptistilor

de „ieșiți din minte,” ér pre țeranii revoltăți îi a dechiarat în o scriere a sa de „bestii și câni turbați,” — provocând pre principii și nobilimea, ca să-ii omóre fără cruțare, și adaogând ca prin acésta (a-decă prin omorirea țeranilor) vor căsciga grația Cetriului, mai mult, decât alții prin rugăciune. Tot cam în acest sens s'a pronunțat și Melanchton. Dênsul față de pretensiunile țeranilor a dechiarat, că: un popor sêlbatic, cum sunt germânii, nu este vrednic, să aibă nici libertățile, cari le are, și tot ceea ce fac autoritățile este bine făcut. Poporul are să-se supună necondiționat hotărîrii autorităților. Revolta țeranilor a fost năbușită de principii numai după multă vêrsare de sânge. În acéastă revoltă s'au omorît 50,000 de țerani în Germania. Cu mare asprime a pășit nobilimea încontra anapabtililor. Mulți dintre acestia au fost omorîți; ér cei ce au putut scăpa cu viața, s'au refugiat în Polonia, Șvedia Șlesia, Moravia și în Elveția.

La anul 1525 restabilindu-se ordinea în Germania Luter a depus haina de monach, și s'a căsătorit cu o călugariță fugită din mânăstire cu numele Catarina Bora. Cu începere din acest an a pășit Luter cu tótă rezoluțiunea la completarea și la punerea în aplicare a sistemului său de religione în țerile, ale căror principii erau dispuși pentru învățăturile sale. Astfeliu Luteranismul s'a introdus în anul 1526 în Hessen, ér între 1528 și 1529 în Sacsonia și în alte provinții germâne mai mici. Tot în anul 1529 a publicat Luter și 2 catechisme.

În fața progreselor, ce le făcea Luteranismul, principii, episcopii și reprezentanții orașelor, remase credinciose bisericii apusene s'au întrunit încă la anul 1524 în Regensburg, și au făcut o alianță pentru apărarea intereselor bisericii. De altă parte catolicii s'au întrunit la anul 1526 la Torgau, și au făcut o alianță pentru apărarea învățăturilor lui Luter numite de dênșii „evangelice.”

La anul 1529 s'a întrunit dieta imperială la Speier cu intențiunea ca să împace divergințele religionare. Aceste divergințe erau însă acum mult mai mari, decât ca să-se mai pótă face o împăcare. Apusenii erau în majoritate, ér luteranii formau o minoritate destul de considerabilă. Neputându-se împaca divergințele dieta a adoptat principiul teritorial, (cujus regio illius religio); și a enunțat, ca până la întrunirea unui conciliu general edictul dela Worms să-se observe în acele provinții, unde s'a observat, și până acum; ér unde edictul dela Worms nu s'a

ținut, să-se susțină statul quo. Învătăturile cele nouë însă să nu se estindă mai departe, luteranii să nu-și mai însușescă nici mânăstiri, nici biserici, nici alte averi de ale bisericii apusene; ér în țerile, în cari s'a introdus luteranismul aderenții bisericii apusene să nu fiă persecutați. Cu aceste concluse aderenții lui Luter nu s'au mulțămît, au protestat încontra lor, și dela acéastă dietă datéză numirea de „protestanți.”

La anul 1530 rentorcând în Germania împêratul Carol V, carele până acum fusese ocupat în afară, într'un resboiu încontra Franciei și încontra papei, — a conchemat o dietă la Augsburg pentru împăcarea divergințelor religionare. În acéastă dietă protestanții își presentară în scris principiile lor de credință în o confessiune lucrată în termini obiectivi de Melanchton. Acéastă confessiune pörtă numirea de „confessiune augustană”, și după acéastă confessiune se numesc luteranii „apartinători confessiunii augustane.” Contra confessiunii augustane, formulată de Melanchton, teologii apuseni au substernut un răspuns, în carele combat acele învățături ale protestanților, cari sunt contrarie principiilor bisericii apusene. În urma răspunsului prezentat dietei de teologii apuseni împêratul Carol V a decis, că protestanții sunt combatuți, și respective învinși, și că sunt datori a adopta în întreg cuprinsul ei doctrina bisericii apusene, adăogând tot de odată că în cazul contrariu dênsul va face întrebuintare de dreptul său de împêrat. În fața acestei hotărîri a împêratului Melanchton a substernut împêratului o „apologiă”, în carea s'a încercat a-și justifica confessiunea substernută dietei. Împêratul însă n'a primit acéastă apologiă, și prin conclusul dietei a dispus, ca până la întrunirea unui conciliu să rămână totul în stadiul de mai nainte.

În fața acestei hotărîri protestanții s'au întrunit în anul următoriu 1531 la Smalkaden, și au făcut o nouă alianță pentru apărarea principiilor lor; ér împêratul având resbel cu turcii a fost silit să enunțe toleranță față de protestanți, și la anul 1532 a încheiat cu dênșii pacea dela Nürnberg. După acéastă pace făcând luteranismul de nou însemnate progrese, papa Paul III (1534—1549) la insistența împêratului a provocat la anul 1537 pre protestanți, ca să-se prezenteze la un conciliu, ținând în Mantua, carele să examineze învățăturile lor. Protestanții n'au voit să primescă acéastă invitare, și Luter formulă de nou învățătura sa în o scriere intitulată „articlii schmalkadici” într'un ton mult mai aspru,

de cum a fost confessiunea și apologia formulată de Melanchton.

Înainte de a urmări firul istoric mai departe constatăm aici, că protestanismul a făcut repede progrese. În același timp însă lățindu-se și basându-se lățirea lui nu atât pre forțele învățăturilor sale, cât mai mult pre ajutorul omului, pre ajutorul principilor și nobilimii, Luter și aderenții săi au trebuit să facă multe concessiuni în privința moralității. Cu chipul acesta s'a observat alaturia cu lățirea protestanismului o însemnată decădintă morală. Luter însuși se plânge în contra acestei decadințe, și dechiară, că aderenții săi sunt în privința morală în o stare mult mai inferioară, de cum erau, până când se aflau sub guvernul spiritual al bisericii apusene. Se lățise adecă în popor beția și desfrânarea și lipsa de disciplină. În fața acestor vicii Luter a exclamat, că dacă dânsul ar fi prevădut această decădintă a moravurilor, nu ar fi făcut ceea ce a făcut. Pentru toate acestea Luter pune vina pre predicatorii învățăturilor sale. Și de sigur a fost astfel, pentru că greșela cea mai mare a luteranismului a fost, că a înlocuit în religie și biserică cu vântul lui Dumnezeu cu vântul omului, o împrejurare, carea o recunoște și unul din cei mai distinși teologi luterani moderni, profesorul Luthardt dela universitatea din Leipzig. Cuvântul omului poate fi ascultat cu plăcere de popor, dar în cestiuni de religie nu este urmat, pentru că îi-lipsește autoritatea, îi-lipsește timbrul divinității. Luter și Melanchton, avisați fiind pentru scopurile, cari le urmăreau, la ajutorul oamenilor au trebuit de sigur în contra voii lor să facă concessiuni astorfeliu de oameni, și în multe casuri să le facă pre voiă în contra convingerii lor. Așa amintim aici, că Luter și Melanchton au conces contelui de Hessen, ca pre lângă soția sa legitimă, cu carea trăia de 16 ani, — să-se cunune și cu o a doua femeie, cu o damă de curte.

Ajungând acest cas de bigamiă, concésă de Luter și Melanchton, la cunoscința publicului, dânsii au trebuit să audă multe imputări. Reformațiunea pre timpul acesta (1540) era deja mult mai lățită însă în popor și între nobilime, decât ca casul acesta să-i pôtă strica. Luteranismul din contra făcea progrese tot mai mari. În fața acestei situațiuni împăratul german înduplecă pre papa, ca să concheme la anul 1545 un conciliu în Trident, la carele se invite și pre protestanți. Dânsii însă nu au voit să participe. La stăruința împăratului s'a conchemat și al doilea conciliu la Trident la 1551. Nici acesta n'a avut

însă nici un rezultat; și convingendu-se împăratul, că spiritul protestantismului este mult mai lățit în popor, decât să-se pôtă năbuși, a încheiat cu protestanții la anul 1555 pacea religioasă dela Augsburg, prin carea s'a enunțat, că fie-cărui stat imperial îi-stă în liberă voiă a-se decide pentru a professa religieuna bisericii apusene, seau protestante (cujus regio illius religio) mai departe s'a enunțat prin această pace următoarele: 1) Dacă poporeni din vre o provincă profesază altă religieuna și nu religieuna principelui, atunci acelora, fără a-și perde averea le stă în liberă voiă a emigra din țară; dintră dacă episcopii apuseni ar voi să trecă la protestantism, nu-și pot susține ca protestanți nici demnitatea, nici averea folosită ca Episcopi ai bisericii apusene. 2) Pentru viitoriu protestanții să nu mai primescă, și să nu-și mai însușescă episcopii catolice.

Nici protestanții, nici catolicii nu au fost mulțamiți cu această pace. Divergințele s'au continuat și mai departe, și au dat ansă la crâncenul războiu de 30 de ani dela 1618—1648. Prin pacea vestfalică, cu carea s'a terminat războiul de 30 de ani, s'a enunțat, că în Germania confessiunea protestantă este egal îndredtățită cu confessiunea catolică apuseană. În țările austriace însă dispusețiunile păcii nu s'au observat; și în Austrio-Ungaria toleranța și respective libertatea protestantismului datéză numai dela edictul de toleranță edat de Iosif al doilea la anul 1781.

\* \* \*

Reprivind asupra modului, în carele s'a ivit, și s'a desvoltat în Germania reformațiunea lui Luter constatăm următoarele:

1. Reformațiunea lui Luter ni-se înfățisează ca un moment, în carele esbucnesce o mare nemulțămire cu modul de guvern al bisericii apusene, nemulțămire, carea are rădăcini adânci în istoria bisericească, — nemulțămire, carea se ivise și mai înainte în Europa apuseana și anume la anul 1184 prin eresul Valdensilor în Francia, la anul 1366 prin eresul lui Viclif în Anglia; și la anul 1400 prin Huss în Boemia, precum și prin alte eresuri. Êr biserica apuseană nu a cercetat causele nemulțămirii, și nici nu a lucrat la delăturarea lor; ci le-a năbușit pentru moment, și urmându-și neconturbată mersul înainte, a lăsat se esbucnescă, în forma, în carea a esbucnit prin protestantism.

2. Causele, cari au produs reformațiunea, și cari au esbucnit și din nenorocire au trecut în estrem prin reformațiunea lui Luter sunt, precum înțelegem noi lucrul, cu deosebire trei și anume: a) introdu-

cerea limbei naționale a popoarelor în biserică, b) reabilitarea autorității divine a evangheliei în biserică, așa precum i-s'a dat acesteia espression prin sinódele ecumenice ținute de întregă biserică în cei d'antâi 8 seclii, și respective reintroducerea sinodalității în biserică după modul, cum s'a practicat acésta atunci, ér ca dovadă despre acésta ne servește dorința exprimată de sinodul dela Basel întrunit la 1431, și c) tendința de a-se regula în mod canonic și evangelic administrațiunea bisericească.

3. Tóte tendențele de reformă manifestate în biserică apuseană atât înainte, cât și prin reformațiunea lui Luter sîni regulate încă din bătrâni prin dreptul canonic al bisericii întregi formulat prin sinódele ecumenice. Chiar pentru acésta credem noi, că dacă nu se întempla rumperea dintre Orient și Occident, și dacă în biserică apuseană nu s'ar fi introdus înnoirile, cari au fost cauza rumperii dintre Orient și Occident, despre o reformațiune, cum s'a făcut prin Luter, nu ar fi putut să fiă vorbă, pentru că nu ar fi fost trebuință.

4. Prin reformațiune biserică apuseană a pierdut un număr însemnat de credincioși — a pierdut însă mult și biserică orientală, și în urmarea acesta au suferit daună ambele biserici, a suferit, și va mai trebui să sufere încă mult întregă omenimea prin aceea, că s'a deviat în biserică mai întâi prin înnoirile introduse în biserică apuseană, dela litera și spiritul evangheliei, așa precum acestui spirit i-s'a dat espression prin sinódele ecumenice ale întregii bisericii; ér prin Luter și următorii săi dela autoritatea bisericii și a preoției, ca instituțiuni divine, și s'a dat ansă la formarea de mulțime de secte și direcțiuni noue, precum le vedem acestea astăzi, când ne găsim în luptă cu neconfesionalitatea, cu ateismul, socialismul și comunismul și cu alte nenumărate direcțiuni greșite, cari subsapă, și împedecă o acțiune liberă a bisericii Domnului.

5. Astăzi tóte confessiunile crestine sunt în o aprigă luptă cu dușmani comuni, cu direcțiunile greșite, cari faptice împedecă dezvoltarea neamului omenesc în spirit crestinesc pre tóte terenele. Contra acestor direcțiuni lupta bisericii, ca în totdeauna în trecut va fi biruitoarea, dacă toți vom ține sus și tare la autoritatea evangheliei, la autoritatea bisericii ca organism divin instituit de Domnul Ceriului și al pământului și la autoritatea ierarchiei, ca corporațiune instituită de Domnul a-l reprezenta în mod vădut și a pune în aplicare mijlocele lăsate de Dênsul: doctrina, cultul și disciplina, pentru mântuirea credincioșilor.

6. Am ăis la începutul acestui articlu al nostru că reformațiunea lui Luter, începutul și dezvoltarea ei în Germania, este pentru noi biserică română ortodoxă de o deosebită importanță. Revenim acum la încheiere asupra acestei momentóse împrejurări, și constatăm, că noi biserică română autonomă avem în cult, în administrațiune și în tóte afacerile limbă noastră, avem o administrațiune bisericească regulată pe base canonice și evanghelice prin statutul nostru organic, ér în doctrină stăm neclatiți pe basa doctrinei formulate de întregă biserică, și consecința naturală este, că pentru marile interese de viață și dezvoltare ale bisericii și neamului nostru să ținem cu tótă rigórea la sfânta moștenire păstrată în mod genuin noue din bătrâni cu grele jertfe, și să nu tolerăm, ca învățături și datine streine de noi să pótă vre odata intra în agrul sfânt al sfintei noastre biserici.

7. Pentru noi biserică și poporul român, pentru un mers normal și regulat în dezvoltarea noastră culturală punctul de căpățeniă și baza la tot progresul este neapărat susținerea și conservarea cu rigóre a caracterului pozitiv divin al bisericii exprimat în cuvintele Mantuitorului: „cum aud judec, și judecata mea dréptă este, căci nu caut voia mea, ci voia tatălui meu, carele m'a trimis.“ Biserică română a fost totdeauna cu cea mai mare grijă ca în acțiunile sale să fiă totdeauna condusă de acest caracter pozitiv divin exprimat în mod atât de nimerit în datinele religioase și în sfintele aședăminte ale bisericii. Ținând la acest caracter pozitiv divin biserică noastră a înfruntat cu succes în trecut direcțiunile greșite. Continuând cu aceeași tenacitate în prezent și în viitoriu, și ținând cont de tradițiunile și dezvoltarea istorică a bisericii de astăzi. — Dumneșeu ne va ajuta să luptăm cu succes și în contra direcțiunilor greșite și a ispitelor de astăzi și viitoare.

### Patriarhul Constantinopolului Antim al VII-lea.

Sântul Sinod al bisericii române autocefale din regatul României în ședința de la 2 Mai a. c. ascultând epistola de notificare pentru suirea pe scaunul Ecumenic al Constantinopolului a Sanctității Sale Patriarhului Antim al VII-lea, a autorisat pe I. P. S. Mitropolit Primat, să răspundă.

Étă acel răspuns :

Nr. 250.

*Sanctitatea Vóstră,*

Vestea despre ridicarea Prea Fericitului Patriarh Antim al VII, pe ecumenicul Scaun patriarhal al

Bisericeii creștine ortodoxe de Constantinopole, a umplut de nespūsă bucurie duhovnicēscă inimile tuturor drept credincioșilor creștini.

Noi Ierarhii Bisericeii neamului românesc, împreună cu tot clerul și poporul drept credincios, în deosebi ne-am bucurat de fericita veste că Sanctitatea Vōstră prin Pronia cerēscă și voința unanimă a clerului și a poporului, ați fost chemat la înaltul scaun apostolic.

Acēstă bucurie a crescut și mai mult, când am avut norocirea ca să primim și scrisōrea Sanctității Vōstre din 18 Martie a. c., pe care cu dragoste am supus'ō și la cunoștința Maiestății Sale Piosului nostru Rege Carol I și a Sântului Sinod al Bisericeii autocefale ortodoxe române. al cărui Președinte suntem din voința lui Dumnezeu și după legile în vigōre ale țerei nōstre.

Sântul Sinod luând act de mult prețuită Vōstră notificare și iubirea, cu care ne-ați împărțășit'ō, am fost însărcinat a comunica Prea Fericirei Vōstre, smerite închinăciuni și frățești mulțumiri pentru zelul ce depuneți ca Bisericile ortodoxe surori, să fie în strânsă legătură cu Mama lor, — Marea Biserică din Constantinopole.

Biserica păzitului de Dumnezeu Regat al României, care a privit în tōte veacurile cu încredere și dragoste la Biserica din Constantinopole, și a rămas în tot timpul statornică în dogmele ei, dîlnic primește în sânul sēu, păgâni și eterodocși din tōte confesiunile, cărora li se întinde ajutorul cel duhovnicesc, pentru a lor mântuire.

Rugăciunile pe cari cu căldura le înălțăm către Creatorul A Tōte pentru Sanctitatea Vōstră, ne fac să nădăjduim că Bunul Dumnezeu Vē va dărui pace, sănătate și viață îndelungată, spre mângăerea și bucuria tuturor credincioșilor.

Din pacea dată de Domnul nostru Iisus Christos, din iubirea cea dumnezeēscă poruncită Apostolilor și din minunea săvârșită la sērbătōrea a cincideci de zile după Inviere, în care Duhul Sânt s'a pogorât peste apostoli, spre a-i lumina să grăiască în limbile tuturor popōrelor adunate în Ierusalim, să adeverească că noi trebuie să propagăm cuvântul lui Dumnezeu în limba fie-cărui popor, pentru ca acesta să pōtă înțelege învățătura cea sântă predicată în limba lui strămoșască, de către organele investite cu acēstă sântă misiune.

Multe popōre creștine din diferite părți ale lumii ortodoxe, se bucură, că în santele servicii se laudă Creatorul A Tōte în limba strămoșască și că din neamul lor au conducători sufletești, prin cari li se mijlocește mântuirea de la Dumnezeu dātătorul bunătăților. Dar sunt unele cari încă n'au dobândit fericirea acēsta, și de la Sanctitatea Vōstră sub a cărui jurisdicțiune se află, așteptă acest prețios har.

Naționalitatea și limba, sunt scumpe ori-cărui popor; nimic nu este mai înrădăcinat în inima omu-

lui, de cât simțul de păstrare al acestor două comori. Mari sunt acei bărbați care țin sēmă de aceste frumoșe și nobile dorințe, și de aceste sante drepturi ale popōrelor.

Câtă mângăere va cuprinde sufletul Nostru, când Prea Fericirea Vōstră ca primul Ierarh al Bisericeii drept măritōre de rēsărit, va lua în considerațiune aceste dorințe și va consimți la acēstă nevoe cerută de timp! Dar câtă bucurie vor simți și acei creștini, căud rugăciunile și cântările sante se vor aduce lui Dumnezeu, în limba neamului din care fac parte.

Multe mijlociri s'au făcut către Noi din partea unor fii sufletești din păzita Vōstră de Dumnezeu diecesă, pentru a li se îngădui să pōtă aduce laude și mulțumiri lui Dumnezeu în limba părinților lor; și aceste mijlociri, Ne-au determinat ca să supunem la cunoștința Sanctității Vōstro acēstă importantă ceștiune, căreia dându-i-se o soluțiune favorabilă să se pōtă pomeni cu multă dragoste la santele și misterioșele jertfe numele Prea Fericirei Vōstre.

Er pentru tōte acestea, cerem harul lui Dumnezeu împreună cu Santele Vōstre rugăciuni pentru smerenia Nōstră, pentru frații nōștrii întru Christos Ierarhi și preoți, precum și pentru toți bine credincioșii creștini de pe pământul românesc.

*Al Sanctității Vōstre, mai mic frate  
în Christos și cu totul devotat*

(ss) **Ghenadie Mitropolit Primaț.**

1895, Maiu 29, București.

## D I V E R S E.

\* *Esamene de cualificațiune învățătōrească la institutul pedagogic din Arad.* De multe ori s'a auđit vorbindu-se din unele părți, că prin organizarea institutului nostru pedagogic gr. or. român din Arad, efeptuită în timpul din urmă, și anume prin ridicarea cursurilor dela 3 la 4, prin adaogerea unui curs pregătitoriu preparandial, precum și prin înființarea școlēi practice de model, — s'ar căusa pré multe spese diecesei.

Pentru informarea publicului, credem, că facem un bun serviciu, când din incidentul examenului de cualificațiune învățătōrească, ținut în 29 Iunie, în 1 și în 2 Iulie curent n. înregistrăm aici numărul preparanđilor, cari au obținut cualificațiunea învățătōrească. La cele trei examene, cari s'au ținut în decursul anului scolastic 1894/5, și adecă: La examenul ținut în 1, 2, 3 și 4, Noemvre 1894 au prestat cu succes examenul de cualificațiune învățătōrească 27 preparanđi absoluți; mai departe la examenul ținut în zilele 4, 5 și 6 Februarie a. c. s'au cualificat 23 preparanđi absoluți; și înfine la examenul ținut în 29 Iunie (1 și 2 Iulie) an. curent s'au prezentat 36 preparanđi absoluți, dintre cari au prestat cu succes examenul de cualificațiune învățătōrească 32, ér 4 au fost rēs-pinși din câte unul și două studie.

Astfelu la institutul nostru pedagogic în decursul

anului școlastic 1894/5 s'au calificat 82 de învățători. Un număr acesta, ce credem, că ar recompensa sacrificiile diecesei. Dar afară de acesta acele sacrificii se recompensează și prin numărul cel însemnat de 160 tineri, cari au cercetat în anul expirat institutul nostru pedagogic.

\* **Esamenele publice de încheiere** la școlile medii gr. or. române din Brașov se vor ține după următoarea programă, și anume: în 14 și 15 Iunie v. va fi examenul de maturitate la școala comercială; în 19, 20 și eventual și în 21 Iunie v. va fi examenul oral de maturitate la gimnasiu; în 22 Iunie v. se vor ține esamene cu celelalte clase ale gimnasiului; în 23 Iunie v. se vor ține esamenele publice cu elevii dela școala comercială și reală. În 29 Iunie v. se va ține serviciu divin, se vor ceti classificațiunile, și se vor împărți premiile.

† **Cas de mörte.** Inregistrăm cu durere, că dl Stefan Popoviciu, oficiant superior de postă și telegraf a fost greu încercat de providență perțând pre neuitata sa soțică Maria născută Tesici, carea în 17/29 Iunie a. c. a trecut la cele eterne, — lăsând în cel mai profund doliu pre neconsolabilul său soț și 7 prunci orfani, precum și rudeniile și consăngenii.

Esprimându-ne condolența față de familia rămasă în doliu, rugăm pre Dumnezeu, ca să-o consoleze, ér sufletul repodatei să-o așeze în locașurile dreptilor!

† **Necrolog.** Petru Papp, preot gr. or. rom. cu inimă frântă de durere aduce la cunoștința tuturor rudeniilor, prietenilor și cunoșcuților încetarea din viață a neuitatei sale soții, Ana Papp nasc. Mărcuțiu, după un morb îndelungat și după primirea sântelor Taine întemplantă în Oradea-mare la 13/25 Iunie s'era la 10 ore în anul prim al fericitei căsătorii și 19 al vieții.

Remășițele pământeșei ale defunctei s'a așezat la 15/27 Iunie în cimiteriul comun din Várad Olaszi în cripta familiară.

Alexandru Marcuțiu și Ecaterina Neteu, ca părinți, Iuliana, Elisaveta, ved. Ecaterina Dogea nasc. Mărcuțiu, Alexandru, Iosif și Georgiu, ca frați. Ioan Papp preot în Chistag ca socru, Dimitriu Sabău și Maria Papp ca cumnați, Vasiliu Papp preot în Topa sup. Alexandru Papp preot în Capelna, Simeon Filip și Dimitriu Mangra, ca unchi, Ioan Papp stud. în filosofie, Vasiliu Papp teol. abs. Emilian Popoviciu și Ana Papp, ca veri.

Fie-i țărina ușoră și memoria binecuvântată.

\* **Reducerea percentelor legale.** Cu 1 Iulie n. c. a intrat în vigoare legea, prin care percentele legale după capitalele neplătite la timp, se reduc dela 6 la 5. Legea acesta se referă la casurile, când cine-va a perdut un proces, prin care este osândit să plătescă cui-va un capital împreună cu percentele la întârziare dela timpul folosirii, séu împrumutării acelu capital. După noua lege, judecătoriile vor socoti aceste percente de întârziare cu 5 la sută, ér nu cu 6, cum a fost până acum. De órice însă noua lege se refere nu numai la datoriile private, ci și la cele publice, prin ea vor avé un avantaj și contribuabili, cari după darea neplătită la termen, în loc de 6 vor avé să plătescă în viitor numai 5 la sută percente de întârziare.

\* **Cât au costat s'erbările dela Kiel.** Acum după-ce s'a sfișit cu marile și pompósele s'erbări ale deschiderii canalului nord-ostic. Nemții din Hamburg au făcut o interesantă statistică de cheltuelile, ce s'au făcut cu banchetele și primiriile festive. La început se credea, că suma tuturor cheltuelilor nu va trece peste 500,000 marce. La urmă însă s'a constatat, că abia sunt de ajuns 3,000,000 marce pentru acoperirea tuturor speșelor. Numai la banchetul festiv din Hamburg au trebuit 350 ómeni, cari se facă serviciile. Dintre acestia 95 nu s'au ocupat decât cu stringerea făruriilor. Lângă locul de mâncare, se afla o sală mare, unde se încălđiau făruriile mai mari și mai mici. Se încălđiau făruriile mai mari și mai mici. Se încălđiau de odată 10,000 de fărurii. Lângă bucătăria uriașă, se mai afla o a doua bucătăria, unde se păstrau numai mâncările reci.

\* **Pressa francesă** În zilele acestea a apărut Almanachul ordinar al presei francese, redactat de Henri Avenel. Din datele statistice cuprinse în el estragem următoarele: În anul trecut apăreau la Paris 2387 foi, în est an apar 2402. Între aceste sunt 152 diare, 724 foi săptămânale, 864 reviste lunare. Foile politice au scădut în est an dela 174 la 166, așa-dér cu 8. Foile umoristice asemenea au scădut cu 4, dela 7 la 3; cele gastronomice, o specialitate necunoscută la noi, au scădut dela 3 la 2. Astfel cu încetul Parisul pare a iubi mai puțin politica, a deveni mai puțin glumeț și mai puțin gurmand.

\* **„Victoria“ institut de credit și economii, societate pe acți.** Sediul: Arad, casa proprie, calea Archiducelui Iosif Nr. 2. (vis-à-vis de casa orașului) — întemeiat la 1887. — Capital de acți: fl. 300.000; Fond de rezervă: fl. 70.000. — Primește depuneri spre fructificare, după cari solvește 5% interese fără privire la terminul de abdicere. Darea de venit după interese încă o solvește institutul separat. După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere. Depuneri se pot face și redica și prin postă și se efectuează momentan după sosirea comandai. — Direcțiunea institutului.

## Concurs.

Nr. 787/81 Sc. 1895.

Pe basa concludului sinodal de sub Nrul 80 din anul curinte pentru deplinirea postului de profesor-catichet sistemizat pentru elevii nostri dela gimnasiul gr. cath. și școlile normale din Beiușiu se escrie concurs pe lângă condițiunile următoare:

1. Salariul împreună cu acel post este 800 fl. adică: opsute floreni val. austr. care se vor plăti cu începere dela intrarea în funcțiune în rate lunare anticipative.

2. Competenții pentru acel post vor avé a dovedi:

a) Că sunt preoți gr. or. români și că aparțin ierarchiei metropolitane gr. or. române din Ungaria și Transilvania.

b) Că posed pregătirile prescise și calificațiunea recerută pentru parochiile de prima classă.

c) Că în serviciul prestat până aci au dovedit diligență și purtare morală bună.

Recursele astfel instruite sunt a se înainta la subsemnatul Consistoriu până la 30 Iuliu v. (11 Aug. n.) a. c.

În fine se enunțică că alesul va avé a-și ocupa postul cu începutul anului școlastic viitoriu 1895/96, în luna Septemvire a. c. și că în anul întâiu va fi considerat de

provisor, și numai după servitiu de probă de un an va fi întărit cu decret ca defenitiv.

Oradea-mare, din ședința senatului școlastic ținută la 19 Iunie (1 Iuliu) 1895.

*Iosif Goldiș, m. p.*  
vicariu episcopesc.

—□—

Pentru ocuparea postului de capelan temporal la parochia ort. rom. st. Ilie din **Timișora-Fabric**, se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în foia diecesană „Biserica și Școla.”

Dotățiunea se compune: 1) din relutul sesiunii parochiale de 420 fl. anual, care se plătește regulat și lunar decursiv la cassa magistratului orașenesc, o parte rezervată, de anual 190 fl. După trecerea din viață a preotului (paroch) concernent, relutul întrég îl va beneficia capelanul ales; 2) stola usuată, prețuită cel puțin la 120 fl.; 3) birul preoțesc dela 120 de case și respective familii, ce aparțin la acea parochia, à 1 (un) fl. anual 120 fl.; 4) din venitul stolar al parochiei ppresbiterale din loc, anual circa 150 fl.; 5) din partea comunei bisericesci un ajutor anual pe durata capelăniei, în număr 50 fl. Suma 630 fl., adică: șese sute trei-deci fl. v. a.

Posiția a 4-a subsumează o stipulare particulară între alegendul capelan și între P. D. ppresbiter paroch local, ca în timp de absentare sau de impiedecare a Dlui ppresbiter capelanul să-l substituie pe Dl. ppresbiter în funcțiunile sale de paroch, având a se beneficia în aceste casuri de a treia parte din venitul stolar competent. Această relațiune va avé eventual o durată mai îndelungată ca a capelăniei.

În temiul recerințelor simțite permanent în acest oraș pe terenul spiritual religios, adică trebuințele de catichet la numărósele școle de aici, la diferite institute umanitare etc., comitetul parochial constată destul de motivate prospecte capelanului alegend, ca din unul sau altul dintre aceste isvóre de venit să mai dobândescă considerabile venite laterale, pe lângă dotațiunea sa regulată.

Parochia fiind de clasa primă, dela competenți se cere ecalificațiunea prescrisă în §. 15 lit. a) a Regulamentului pentru parochii. Recursele sunt a se înainta în terminul de sus la P. O. oficiu ppresbiteral în Timișora (Fabric). Reflectanții vor avé a se presenta cel puțin odată în vre-o Duminecă ori sêrbătóre în s. biserică dela s. Ilie, cu observarea §-ului 18 din același Regulament, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Din ședința comitetului parochial, ținută în Timișora-Fabric, la 16/38 Iunie 1895.

*Paul Rotariu, m. p.*      *Traian Lungu, m. p.*  
președintele com. par.      notarial com. par

Cu consensul ppresb. tractual: Dr. TR. PUTICI, m. p.

—□—

Pentru deplinirea parochiei din **Remetea-Timișană**, devenită vacantă prin reposarea preotului Nicolae Petrescu de acolo, se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare, în organul diecesan „Biserica și Școla.”

Emolumentele anuale, și anume: una sesiune pământ, venitul stolar și biral usitat până aici dela 130 numere de case respective familii, folosirea unui intra- și estravilan, computate la olaltă, fac cel puțin 600 fl. la an.

Dela recurenți se cere ecalificațiunea prescrisă în §-ul 15 lit. b) din Regulamentul pentru parochii dela a. 1891. Recursele instruate cu documente originale sunt a-se trimite la oficiul ppresbiteral al Timișorii. Recurenții au să se presente, cu observarea §. 18 din același re-

gulament, în s. biserică de acolo, spre a-și arăta desteritatea omiletică ori rituală, în vre-o Duminecă ori sêrbătóre.

Din ședința comitetului parochial, ținută în Remetea, la 10/22 Iunie 1895.

Comitetul parochial.

Cu consensul protopresb. tractual: Dr. TR. PUTICI, m. p.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a stațiunii învățătorești dela școla confesională ort. rom. din **Topolovățul-mare**, (inspectoratul Belințului) se escrie de nou concurs cu termin de alegere pe **9/21 Iulie a. c.**

Emolumintele anuale sunt: 1) Bani gata 192 fl. v. a.; 2) pentru conferință 10 fl.; 3) paușal de scris 5 fl.; 4) pentru 32 metri lemne, din cari are a se încălzi și școla 64 fl.; 5) 29 măji metrice grâu și cucuruz; 6) 2 jugere pământ arătoriu clasa I.; 7)  $\frac{1}{4}$  juger grădină estravilan; 8) cortel liber cu grădină de legumi; — dela înmormântări, unde va fi poftit a] din comuna matră 40 cr. b] din filia Topolovățul-mic 50. cr.

Doritorii de a ocupa acest post au a se presenta în vre-o Duminecă sau sêrbătóre spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Din ședința comitetului parochial dela 16/28 Mai 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **LUCIAN ȘIEPETIANU, m. p.**  
adm. protopopesc.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a stațiunii învățătorești dela școla confesionala gr. or. rom. din **Dragoesci**, se escrie concurs cu termin de alegere pe ziua de **Joi la 20 Iuliu v. (1 August.) a. c.**

Emolumintele anuale sunt:

a) în bani gata 172 fl. 50 cr.; b) pentru conferințe 5 fl.; c) pentru scripturistica 5 fl.; d) 22 metri lemne aduse în curtea școlei din care este a se încălzi și sala de învățământ — prețuite 22 fl.; e) 15 meți grâu; f) 12 meți cucuruz; g)  $2\frac{1}{2}$  jugere pământ arătoriu; h)  $\frac{1}{2}$  juger grădină intravilană și cortel liber; i) dela înmormântări unde va fi poftit 20 cr.

Doritorii de a ocupa acest post au a se presenta în vre-o Duminică sau sêrbătóre spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Preferinție vor avea cei ce posed cunoșcința notelor, și sunt capaci a instrua și conduce corul vocal, pentru care va primi ca onorariu 2 jugere pământ arătoriu din sesia parochială, — având a porta spesele de contribuție după acel pământ.

Din ședința comitetului parochial dela 24 Mai st. v. (5 Iunie) 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **LUCIAN ȘIEPETIANU, m. p.**  
adm. protopresvital.

—□—

Pe baza decisului Veneratului Consistoriu gr. or. rom. din Oradea-mare de dato 30 Dec. 1894 Nr. 1763 sc. pentru postul învățătorese la școla noastră confesională din **Topa de sus**, protopresbiteratul Beiugului, se escrie concurs cu terminul de alegere pe **30 Iulie (11 Aug.) c.** Salariul este 300 fl. v. a. bani gata, locuință liberă, grădină pentru legume, stole dela înmormântări 20—40 cr. și alte venite cantorale. Recurenții cu ecalificațiune se-și înainteze recoursele Reverendissimului Domn protopop Elia Moga, cu locuința în Robogány și înainte de alegere doritorii au să se presenteze în vre-o Duminecă sêu sêrbătóre la sânta biserică din loc pentru de a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Dat în ședința comitet. par. 12/24 Iunie 1895.

*Vasiliu Papp, m. p.*  
preot. preș. com. par.

*Ioan Buda, m. p.*  
not. com. par.

Nr. 362/895.

Spre conferirea de stipendii nouă din „**Fundațiunea lui Gozsdu**“, pe anul scolastic 1895/6 pentru studiile mai înalte se escrie concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții se documenteze cu documente originale sau autenticate de notariu public:

că sunt fii de cetățeni ungari și se țin de biserica ortodoxă orientală română, spre care scop se cere ca pe lângă atestatul de botez se alăture și adeverință dela parochul respectiv, că și în prezent sunt ortodocși-orientali;

că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patriă, cea-ce frecutanții dela gimnasia se documenteze cu atestat despre anul scolastic 1894/5, ér cei dela facultăți cu indice despre toate cursurile ascultate; că nu sunt în stare a se susține la studii din avere proprie, sau a părinților lor.

2. Cei-ce vor se studieze la vre-un institut afară din patriă, au se-și esoperece concesiune ministerială.

3. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la reprezentanța fundațiunei lui Gozsdu, (Budapest, Király-utca 13. sz.), până la **1. August a. c. st. n.**

4. Totodată se provocă stipendistii actuali că până la termenul susindicat se arête rezultatul studiilor din anul scolastic 1894/5, căci altcum li se va sista stipendiul.

5. Petițiunile cari nu sunt instruate cu documentele amintite în concursul present sau sosite după termenul scris, nu se vor lua în considerare.

Din ședința reprezentanței fundațiunei lui Gozsdu ținută în 24 Martie, 1895 n.

Estradat prin:

*George Bogoevič, m. p.*  
notariu.

—□—

Pentru parochia din orașul **Bichiș** (Békés) devenită vacantă după mórtea preotului *Teodor Șerbanu*, se escrie concurs cu termen de alegere pe **6/18 August a. c.**

Dotățiunea împreună cu acesta parochia:

a) 76 jughere mici pământ arătoriu cu un venit anual aprocsimativ de 988 fl. b) bir dela credincioși aprocsimativ 150 fl. c) venitele stolari aprocsimativ 100 fl. d) din fondațiuni pentru facerea părăstaselor — până când percentuațiunea remâne nestrămutată, — aprocsimativ 40 fl. e) quartir liber cu o grădină de legumi; cari toate la oaltă dau un venit anul de 1278 fl.

Pământul după 15 ani se va angmenta încă cu 10 jughere.

Sarcinele publice le va suporta alegendul.

Recurenții au se-și ajusteze recursele lor amesurat §. 15 lit. a) din Regul. pentru parochii de clasa I și amesurat §. 13. din Stat. org. și se le trimită — adresate comitetului parochial din Bichiș, — la subscrisul ppresbiter tractual în Chișineu (Kisjenő) până în 8 zile înainte de alegere; ér pentru a-și aréta desteritatea în cele ceremoniali și oratorie, au să se prezenteze amesurat §. 18 din Reg. pentru parochii în vr'o Duminecă sau sârbătore în st. Biserică din Bichiș.

Bichiș, 1/13 Iunie, 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu Dr. IOAN TRAILESCU, m. p.  
protopresbiter

—□—

Pentru ocuparea postului de învățatoriu la școla a **II-a** din **Socodor** (inspectoratul Chișineului, cottul Arad)

se escrie concurs cu termen de alegere pe **30 Iuliu (18 Aug.) 1895.**

Emolumentele sunt:

a) în bani gata 300 fl. b) Pentru conducerea corului bisericesc 100 fl.; c) Pentru scripturistică 5 fl.; d) Pentru familiație 10 fl.; e) Pentru conferințe și reuniuni 11 fl. 66 cr.; f) 8 stângeni metrici de lemne, din cari are a se încălzi și sala de învățământ, quartir liber cu grădină de legumi și dela înmormântări mari, unde va fi pofit 1 fl.

Recurenții au se-și trimită recursele lor ajustate cu testimoniu de cualificațiune și limba maghiară, precum și cu atestat că sunt în stare a conduce și instrua cor vocal cvartet, — adresate comitetului parochial din Socodor, — la subscrisul inspector de școle în Chișineu (Kisjenő) până în presara alegerii; — ér până la alegere a se presenta în sf. biserică din Socodor în vr'o Duminecă sau sârbătore, pentru a-și aréta desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu Dr. IOAN TRAILESCU, m. p. ppresbiter, inspector de școle.

—□—

Pentru ocuparea postului de învățatoriu la școla de fete din **Pilul-mare** (inspectoratul Chișineului cottul Arad) se escrie concurs cu termen de alegere pe **23 Iuliu (4 August) 1895.**

Emolumentele sunt:

a) în bani gata 300 fl.; b) 2 stângini de lemne; c) pentru scripturistică 4 fl.; d) pentru conferințe 10 fl.; e) locuință corespundătoare cu grădină.

Recurențele și vor subșterne recursele lor ajustate conform §. 13 din Stat. org. și a normativelor în vigore, — adresate comitetului paroch. din Pilul-mare, — la subscrisul inspector de școle în Chișineu (Kisjenő) până în presara alegerii; totodată au se se prezenteze în timpul concursului în s. biserică din Pil.

Se obsêrvă, că în lipsă de recurențe cu testimoniu de cualificațiune, se vor pune în candifiare și absolvente de preparandie.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu Dr. I. TRAILESCU, m. p. ppresbiter, inspector de școle.

—□—

Pentru definitiva deplinire alor două stățiuni învățătorești din **Buteni**, (Butyin) prin acesta se escrie concurs cu termen de alegere la **20 Iuliu a. c.** (St.-Ilie) până când recurenții se vor presenta vre-odată în biserică spre a-și aréta aptitudinea în cântare și tipic și vor subșterne recursele pe calea P. On. oficiu inspectoral — cătră subscrisul comitet. — Se accentuă, că vor fi preferiți aceia, cari vor dovedi că sunt în stare a conduce chorul bisericesc.

Dotățiunea e următoarea:

1) la clasa superiôră: a) în bani 300 fl.; b) pentru 20 șinice bucate 181 fl. 97 cr.; c) 8 stângini de lemne; d) pentru conferință 10 fl.; e) pentru scripturistică 5 fl.; f) dela înmormântări unde va fi pofit câte 50 cr.; g) quartir liber cu grădină.

2) la clasa inferiôră: a) în bani 300 fl.; b) pentru quartir 50 fl.; c) pentru conferință 10 fl.; d) pentru scripturistică 5 fl.; e) patru stângini de lemne; f) dela înmormântări unde va fi pofit câte 50 cr.

Buteni, la 24 Maiu 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: CONSTANTIN GURBAN, m. p. protopresbiter, inspector cerc. de școle.